

7. Værgens beføjelser og pligter

7.1. De gældende regler

Værgens opgaver

Efter myndighedslovens § 53, 1. pkt., skal værgen varetage den umyndiges interesser med omhu og efter bedste evne. Såfremt den umyndiges midler står under værgens bestyrelse, skal værgen på passende måde sørge for midlernes bevaring og frugtbargørelse og deres anvendelse til bedste for den umyndige, jf. myndighedslovens § 47. En forøgelse af den umyndiges formue ligger som regel uden for værgens opgave. Bestyrelsen af midlerne har således hovedsagelig til formål at bevare kapitalen for den umyndige.

Ifølge myndighedslovens § 45 bestyrer værgen den umyndiges formue og handler på hans vegne i retsforhold vedrørende formuen, for så vidt ikke andet særligt er bestemt. Værgen repræsenterer således den umyndige i økonomiske forhold, udover den retlige og faktiske bestyrelse af den umyndiges formue i det omfang, formuen ikke er anbragt i en forvaltningsafdeling, forvalter den umyndiges indtægter og indgår kontrakter for denne, idet værgen generelt optræder for den umyndige. Denne bestemmelse suppleres af de administrative regler i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 871 af 17. december 1991 om værgens beføjelser og pligter (værgebekendtgørelsen). Værgens administration er endvidere begrænset i det omfang, den umyndige selv kan råde, jf. myndighedslovens § 35 og §§ 38 - 41.

Værgen skal således forvalte fast ejendom, indbo og løsøre, fordringer på naturalydelser, en forretning drevet for den umyndiges regning, formue under en vis beløbsgrænse og arve- og gaveløb, som gyldigt er holdt uden for bestyrelse i en forvaltningsafdeling. Derudover kan der blive tale om mere dagligdags opgaver, ligesom værgen er initiativtager dels i forhold til forvaltningsafdelingen og må forhandle om placering af aktiver m.v., dels i relation til statsamtet i forbindelse med større og usædvanlige dispositioner.

Det følger af myndighedslovens § 48, at en umyndig ikke kan forpligtes ved kaution eller anden sikkerhedsstillelse for tredjemands gæld.

Om de mange enkeltstående opgaver, der skal løses ved iværksættelsen af et værgemål og straks efter værgebeskikkelsen, under den løbende administration og eventuelt ved værgemålets ophør henvises til betænkningen side 244 f.

Værgen har fri rådighed over indtægterne til gavn for den, der er under værgemål, men med de begrænsninger, der opstilles i form af krav om godkendelse til visse typer dispositioner m.v., jf. nedenfor om tilsyn med værgen.

Værgen er efter myndighedslovens § 53, 2. pkt., erstatningsansvarlig over for den umyndige for den skade, som værgen forvolder ved forsætligt eller uagtsomt forhold.

Medindflydelse på værgens afgørelser

Om umyndiges medindflydelse gælder reglen i myndighedslovens § 50, hvorefter værgen i vigtige anliggender så vidt muligt skal indhente en erklæring fra den umyndige, hvis vedkommende er fyldt 15 år. Har den umyndige en samlevende ægtefælle, skal værgen også indhente en erklæring fra denne. Erklæring kan ikke kræves, hvis den umyndige er ude af stand til at handle fornuftmæssigt på det område, sagen drejer sig om. Den pågældende skal således have forståelse for sagen. Værgen er dog ikke forpligtet til at rette sig efter den umyndiges tilkendegivelser. Statsamtet påser i almindelighed, at erklæringen foreligger i sager, der forelægges statsamtet.

Tilsyn med værgen

Statsamtet fører tilsyn med værgerne for at sikre, at de umyndiges interesser varetages, og at deres formue bevares. Værgemålstilsynet, som har hjemmel i myndighedslovens § 51, indebærer, at statsamtet skal godkende visse dispositioner, kan give værgen pålæg og skal føre kontrol med værgens regnskabsafregning.

Undtaget fra tilsynsreglerne er lavværgemål og værgemål, hvor værgen i forening med en ægtefælle bestyrer den del af fællesboet, hvorover den umyndige ægtefælle har rådigheden, jf. retsvirkningslovens § 52.

For så vidt angår statsamternes godkendelse af værgedispositioner er det i værgebekendtgørelsen bl.a. foreskrevet, at værgen ikke uden samtykke må købe, sælge eller behæfte fast ejendom for den umyndige, og at køb og salg af løsøre samt stiftelse af gæld udover sædvanlige dispositioner kræver statsamtets samtykke. Efter den almindelige regel i værgebekendtgørelsens § 18, stk. 1, er statsamtets samtykke i øvrigt nødvendigt til enhver disposition, der ligger udover en sædvanlig bestyrelse af den umyndiges formue.

En værge skal føre regnskab over bestyrelsen af den umyndiges formue og over anvendelsen af indtægter. Pligten til at føre regnskab gælder også for lavværger og ad hoc værger. Værgen for en umyndiggjort skal som hovedregel hvert år indsende regnskabet til statsamtet eller til den forvaltningsafdeling, der bestyrer den umyndiges midler. I det omfang, den umyndiges midler bestyres i en godkendt forvaltningsafdeling, er et indtægtsregnskab tilstrækkeligt, idet formueforholdene fremgår af forvaltningsafdelingens depotudskrifter.

Bestyres den umyndiges midler i en godkendt forvaltningsafdeling, skal regnskab over anvendelsen af udbetalte indtægter indsendes til forvaltningsafdelingen. Bestyres formuen af værgen, skal regnskabet indsendes til statsamtet. Beskikkede værger skal dog ikke indsende regnskab, hvis den umyndiges formue ikke overstiger 20.000 kr.